

שלמה ארוי

הואיל ועם הקמתה של מדינת ישראל שבה ירושלים להיות הבירה והואיל והכנסת החליטה על העברת הממשלה והכנסת לירושלים, הואיל וקשיים המעשיים להעברת הממשלה והכנסת סולקו ברובם והממשלה מבצעת את העברת המוסדות - מביעה הכנסת את רצונה, כי בניני הקבע של מקום מושב הממשלה (הקרית) במקום מושבה שנקבע בירושלים - יבנו במהרה - כך נאמר בהחלטה אך הדרך מן ההחלטה אל המעשה ארוכה ומלאה חתחתים. מבצע ירושלים, שאיחר אמנם במקצת, מבוצע בקצב רב בהנהלתו של שלמה ארוי, מנהל לשכת הקריה.

אנו עומדים להעביר את מרבית משרדי הממשלה לירושלים במידה שיש אפשרות לשכונם, הננו משתדלים לא לפגוע בתושבים. הבריטים עשו זאת בפשטות: זרקו אנשים ומוסדות במקום מגוריהם. אנו הולכים בדרך אחרת לגמרי, הננו משי תדלים לצמצם את המשרדים הקיימים שם ומעבירים מוסדות צבאיים למחנות. לא אין ביכולתנו לרכוש עתה את כל המשרדים במקום אחד כמו בתל-אביב; הם יהיו לפי שעה מפוזרים בבנינים שונים עם רכזיהם כביי בנין גינרלי. הננו תופסים עתה עשרה בנינים גדולים. משרד ראש הממשלה ישוכן באגף החדש של בניני הסוכנות, המשטרה הבנין הבולשתי הבריטי. שופץ ונבנה מתחדש שני הכרוזים יהיו ברחוב יפו וברחוב יוליאן. משמונה עשר משרדי הממשלה ייש ארו 3-4 בתל-אביב, ביניהם הבסטון והחופץ. בעת ובעונה אחת עוסקים בתכנון שטח הקריה בירושלים שנקבע בגבעת רם, שכונת שיין באדר לשעבר, הגובל עם רחביה ובית הכרם, כבר נסלל הכביש הראשי לקריה הקבע והעבודה מתקדמת במידה שהתקציב מרשה זאת. יש לקבוע שניגושנו להעבה עוד לפני ההחלטה הרשמית והתחלנו להכשיר את הקרקע להקמת בניני ממשלה ממש, הרי הקריה בתל-אביב והי מקום הנוכחי אינם אלא אכסניה זמנית בלבד.

ארוי ניגש לשולחן הקטן העומד בפינת החדר ומראה לי תכניות מעובדות של בנינים מודרניים ביותר וגם נאים ביותר, מותאמים לנוף הירושלמי המיוחד. - בודאי יוכרו תחרויות על תכניות הבנינים החשובים יותר, כגון משרדי הנשיא, ראש הממשלה, הכנסת, ועדה מיוחדת של אדריכלים, שהורכבה על פי יוזמת ראש הממשלה, בדקה ושיפרה את התכנית שהוכנה על ידי אגף התכנון, אחי עמדותי בראש הועדה הזאת. הועמד לרשותנו שטח של אלפיים דונאם בערך הקשור עם העיר על ידי כביש חדש, לא יהיה עוד צורך לעקוף את בית הכרם, שכן אפשר יהיה להגיע לשם ישר מרחביה. יחד עם זה משנים אנו את הכניסה מתל אביב ונשנה את צורת רחוב יפו.

הטילו עלי את תפקיד העברת המשרדים - ממשיך מר ארוי בטון שקט ומתון, האופייני לדיבורו ומוסיף בחיוך קל - סבורים כנראה שאין לי מה לעשות, אם כי הנני מפל בכל הדברים הטכניים הקשורים במשרדי הממשלה המרכזיים החל מבניה,

תכנון, רוטט עד שירותי מים, חשמל, סניטריה ועד גינות בכלל.

במה עסקת בשנים האחרונות?

הייתי בירושלים בימי המצור, עבדתי במטה בתורת מפקד תחבורה. הנני אדריכל לפי מקצועי, עבדתי כ"מחשב כמויות" במחלקה לעבודות ציבוריות. בסוף 1948 חזר המהנדס רייזר למחלקה הטכנית של הסוכנות ואני נתמנתי במקומו למנהל הקריה. לא היה כאן אף כביש אחד כשבאתי, לא מדרכה ולא גינה. כבישים לא היו מעולם, גינות היו, אך הבריטים הרסו אותן עד היסוד, רק העצים ניצלו מפני הוואנדאליזם. הבנינים היו עזובים, הכרח היה לשפץ אותם, לדאוג לחשמל, לאספקת מים סדירה, עלינו היה לדאוג לבניני עזר, למגרשי חניה, להסעתם המרוכזות של הפקידים וכו'.

מתי עלית?

ב-1920, בגיל 17 כחבר הצופים של השומר הצעיר. עבדתי בסלילת כבישים עפולה - נצרת. קראנו או לכביש זה עפולה - צרות. אחרי כן עבדתי כפועל בנין, עליתי לדרגת מנהל עבודה בתערוכה הראשונה שנערכה ב-1924. נהלתי את כל עבודות הבניה; נסעתי לגרמניה ללמוד הנדסה ואדריכלות. אחר שובי עבדתי שנה בתורת אדריכל פרטי בתל-אביב ונכנסתי לשירות הממשלה הבריטית בתורת סגן המהנדס המחוזי בשכם. הייתי היהודי האחרון שהוצא מן העיר באוטו משוריין עם פרוץ המהומה בקיץ 1929. אחרי כן עבדתי כמשרטט במרכז העברי דות הציבוריות, השתתפתי בבנין תחנות טגרט בכל הארץ ותכננתי 14 מהן.

מה יהיה על הכנסת?

היא תנדוד ביחד עם הקריה עד שתגיע אף היא למקום קבע. בעוד כמה שבועות תעבור לבנין פרומין ברחוב המלך גיורג' ותשכון שם 6-9 חדשים בערך; אחרי כן תעבור לבנין בית העם - מכבי, שני הארגונים האלה מקימים בנין גדול ע"י מועדון מנורה והממשלה תעזור במימון הבנין. גם שלב נדוים זה ייגמר ונזכה בבנין פרלמנט ישראלי ראוי לשמו. ברור שיכריזו על התחרות אדריכלים לבנין זה, שיהא המרכזי והמפואר ביותר בגבעת רם. לפי הערכתי יעברו שלוש שנים עד פתיחת הבנין.

ומה יהיה גורל הקריה בתל-אביב?

היא תשמש מרכז השלטון המחוזי המאוכלס עתה בבתי מגורים. כך יוחררו אלף חדרים בערך, בשורה טובה לזוגות צעירים. עד כה עבדו פקידינו בצפיפות בלתי רגילה, למטה מכל רמה מקובלת. פקיד זקוק בדרך כלל לחמשה מטרים מרובעים. זהו שטח המחיה שלו; אנני נתנו לו הרבה פחות מזה, עתה נוכל לשפר את נאנו עבודתו ולהקל על הקהל.

מי מטפל בשכון הפקידים המועברים לירושלים?

אכסנתי אותם בפנסיונים בלי משפחותיהם. הסיכויים דלים מאד בשטח זה. דומני שתחלוף שנה עד אשר יחול שינוי לטובה במצב. בינתיים יקבל הפקיד דמי אש"ל שטרם נקבעו. הנני דואג להסיעם הביתה ביום ו' והחזרתם ביום א'. עתה הננו מסייעים כשלוש מאות איש לשבוע, אך מספרם יגדל, שכן לפחות 1500 יועברו מבין 2500 פקידי הקריה. חלק מן הפקידים יתפטר בגלל ההעברה; את מקומם ימלאו פקידים ירושלמיים.

הרושם שיש לך משיחה עם שלמה ארוי היא, כי הידים שבתן הופקדו הענינים היגיעים והקשים של ההעברה - נאמנות.

ברוך אגדתי

יבוא יום ו' עיר הסרטים" שעליה חולמים אנו כיום בהקיצו, תקום על תלה; תעשיית הסרטים תשגשג ותפרח. אז יציג מישור - איזה עתונאי בודאי - את השאלה הטבעית: "כיצד זה התחיל?" מי עשה את הצעד הממשי הראשון ליצור סרטים בארץ, ואז ילך אותו עתונאי לרחוב יצחק אלתון 13, לצריפו הקטן והנחמד של ברוך אגדתי, ויקבע: זוהי עריסתו של הסרט העברי. אותו צריף בשכונת ברנר הוא הוא הבנין הראשון בארץ אשר הוקם לצרכי הסרטה בלבד. שם הוכן הסרט הקולני העברי הראשון, זאת היא הארץ."

אותו צריף העניק לנו בשבוע שעבר שוב חתייה בלתי רגילה. זה היה שוב סרט, אך הפעם לא אפור, לא שחור-לבן, אלא סרט בצבעים בשם "תל-אביב היפה בחורף". ואיזה צבעים! שיטת "טכניקולור" הוכתה שוק על ירך. "אגאקולור" זה שבה את הלב,

לא, שבה קודם כל את העין על ידי צבעים טבעיים נהדרים כל כך שלא ראינו דוגמתם על שום בד. הגברת נטליה קאלמוס, בעלת "טכניקולור", יכולה ללכת לבית ספרו של ברוך אגדתי, המשלב בתוך עצמו את תכונות צייר רגישות ואיש סרטים מובהק. כך היה הפרי נאה ובשל ביותר. אגדתי הראה לנו את תל-אביב זו מנקודת מבטו. ואין לך נסיון מרתק מזה: מדאים לך דבר מוכר יפהיפה מ"זוהית" חדשה. אחר ההפתעה המדהימה מתחיל אתה להטיף

הצילומים: מ. פורשמן

לעצמך: כיצד לא ראינו את כל היופי הזה, הטמון בעירי? הראייה היא האדם. אמור לי מה אתה רואה ואגיד לך מי אתה! הננו מגלים בהדרגת אגדתי תל-אביב חדשה, מוכיחה מן העין. כל עיר היא סטאטית, מצלמת אגדתי - דינאמית. המכשיר נוסע ועובר על פני תל-אביב. אגדתי שקל יפהיפה מה עליו להראות לנו ובוחר במקומות ציוריים כל כך שלא שערנו מעולם שהם קיימים בעיר זו. הנה כתם אדום בתוך ירוק, הנה סגול וכל גווניו, הנה קונטראסים של אור וצל המתוארים ביד אמן, סרט שנוצר מתוך גישה מובהקת של צייר. איזו שקיפות של צבע. יוצר הסרט הופך את תל-אביב לאקווריליה חיה לנגד עינינו התמהות. ה"מה" אינו חשוב כאן, אלא ה"איך" אתה נסחף עם הסרט המוליכך אל תוך עולם שהוא כולו שקט אידילי, יופי מזוקק שבעתיים.

אגדתי לא עשה את הסרט הזה שהצגתו נמשכת חצי שעה על פי הומנה. הוא עשהו מתוך דחיפה פנימית, מתוך נטיה אמנותית גרידא. הוא רצה להראות איזו אפשרויות גלומות כאן על אף האמצעים המוגבלים. אפשר ואפשר ליצור כאן סרט צבעוני ראוי לשמו. הוא הוכיח את הדבר ובוזה עשה את שלו, עתה בא תורם של מוסדות וארגונים שלא ידעו, בודאי, שדבר זה הוא בגדר האפשרות והמעוניינים להצביע על עבודתם ועל הישגיהם באמצעות התעמולה הפשוטה והמשכנעת ביותר: הסרט. בל גבזו קולוני העברי הראשון יצר גם את הסרט הצבעוני העברי הראשון: נתן-נא לו האפשרות להמשיך בעבודה חשובה זו.

